

Sygn. akt III CSK 50/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa S. sp.j. S. i G. w P.
przeciwko „K.” S.A. w S.
o uchylenie uchwały,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 czerwca 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w K.
z dnia 3 października 2017 r., sygn. akt I ACa .../17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej
kwotę 540 (pięćset czterdzieści) zł, tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony pozwanej „K..” S.A. od wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 3 października 2017 r., sygn. akt I ACa .../17, Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej strona pozwana zarzuciła: naruszenie art. 422 § 1 k.s.h., polegające na przyjęciu, że w zakresie pojęcia „uchwały mającej na celu pokrzywdzenie akcjonariusza” zawiera się podjęcie uchwały skutkującej niewypłaceniem dywidendy w sytuacji, gdy większościowy akcjonariusz i osoba z nim powiązana pobierają wynagrodzenie od spółki z tytułu pełnienia funkcji w jej

organach podczas, gdy pojęcie to należy interpretować nie tylko przez pryzmat konfliktu interesów akcjonariusza większościowego ze skarżącym uchwałą akcjonariuszem mniejszościowym, ale także z uwzględnieniem skutków podjęcia uchwały dla innych akcjonariuszy mniejszościowych, w tym z uwzględnieniem interesu akcjonariatu pracowniczego, a także przez przyjęcie, iż w zakresie pojęcia „sprzeczności z dobrymi obyczajami” zawiera się jedynie długotrwałe pozbawienie akcjonariusza zysku w wyniku przeznaczenia go na kapitał zapasowy i niewypłacania dywidendy, podczas gdy pojęcie to należy interpretować także z uwzględnieniem innych okoliczności takich, jak dobro spółki, otoczenie rynkowe spółki, w tym konieczność utrzymania zdolności kredytowej i wiarygodności wobec leasingodawców oraz banków kredytujących działalność gospodarczą pozwanej, konsekwencje społeczne decyzji walnego zgromadzenia, interes innych akcjonariuszy niż akcjonariusz skarżący uchwałą, w tym szczególności akcjonariatu pracowniczego; art. 378 § 1 k.s.h. oraz art. 392 § 1 k.s.h. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wysokość wynagrodzenia członków organów spółki akcyjnej powinna podlegać niesprecyzowanym przez Sąd drugiej instancji ograniczeniom; art. 396 § 1 - 3 k.s.h. przez ich błędną wykładnię w zakresie sformułowań: „Utworzyć kapitał zapasowy, do którego przelewa się co najmniej 8% zysku”, „Do kapitału zapasowego należy przelewać nadwyżki”, „Do kapitału zapasowego wpływają również dopłaty”, które doprowadziły Sąd drugiej instancji do utożsamiania kapitału zapasowego ze środkami płatniczymi.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN

570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Skarżący sformułował następujące zagadnienia prawne: 1) Czy przesłankę podjęcia uchwały w celu pokrzywdzenia akcjonariusza (art. 422 § 1 k.s.h.) można rozpatrywać w oderwaniu od interesu innych akcjonariuszy mniejszościowych niż skarżący daną uchwałą, oraz czy możliwe jest podjęcie uchwały mającej na celu jednocześnie pokrzywdzenie niektórych akcjonariuszy mniejszościowych oraz niekrzywdzenie innych akcjonariuszy mniejszościowych; 2) Czy, stosując analogię do art. 6 § 1 k.s.h. oraz do praktyki orzeczniczej opartej o wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1973 r., sygn. akt II CR 686/73, okoliczności związane z akcjonariuszem większościowym przesądzające o podjęciu uchwały z naruszeniem dobrych obyczajów lub w celu pokrzywdzenia akcjonariusza nie mają wpływu na uchylenie uchwały spółki akcyjnej na podstawie art. 422 § 1 k.s.h., jeżeli z arytmetyki wynika, że dana uchwała zostałaby przyjęta przez walne zgromadzenie nawet wówczas, gdyby ten akcjonariusz większościowy wstrzymał się od głosu; 3) Czy uchwała walnego zgromadzenia o nieprzeznaczeniu zysku na dywidendę pomimo osiągnięcia przez spółkę akcyjną zysku przez kilka kolejnych lat może być uchylona na podstawie art. 422 § 1 k.s.h. i w konsekwencji uznana za sprzeczną z dobrymi obyczajami lub za mającą na celu pokrzywdzenie akcjonariusza w przypadku, gdy dla uzyskania środków płatniczych na wypłatę dywidendy konieczne byłoby znaczące dodatkowe zadłużenie tej spółki lub gdyby uchwała taka mogła być powodem ograniczenia kredytowania działalności tej spółki przez instytucje finansowe; 4) W jaki sposób ustalić wysokość wynagrodzenia funkcjonariuszy organów spółki akcyjnej w przypadku, gdy osoby pełniące te funkcje powiązane są z większościowym akcjonariuszem tej spółki, a zysk przeznaczony jest na kapitał zapasowy, pomimo osiągania przez spółkę zysku przez kilka kolejnych lat tak, aby z jednej strony nie ingerować w swobodę ustalania wynagrodzeń dla takich osób wynikająca z art. 378 § 1 k.s.h. oraz art. 392 § 1 k.s.h. w związku z dopuszczalnością ograniczenia wolności działalności gospodarczej tylko ze względu na ważny interes publiczny z art. 22 Konstytucji RP, a z drugiej nie naruszać wynikającego *a contrario* z art. 422 § 1 k.s.h. nakazu

niepodejmowania przez walne zgromadzenie uchwał mających na celu pokrzywdzenie akcjonariusza.

Co do zagadnień opisanych w pkt 1 i 2 w judykaturze zostało już wyjaśnione, że w ramach badania przesłanek uzasadniających powództwo akcjonariusza mniejszościowego o uchylenie uchwały o przeznaczeniu zysku na kapitał zapasowy nie ma znaczenia, że inni mniejszościowi akcjonariusze głosowali za uchwałą, gdyż stan pokrzywdzenia odnosi się do zindywidualizowanego akcjonariusza (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2013 r., I CSK 407/12, nie publ., z dnia 17 stycznia 2018 r., IV CSK 253/17, nie publ.). Stan pokrzywdzenia akcjonariusza w rozumieniu art. 422 § 1 k.s.h. powinien być określony na podstawie ustaleń faktycznych konkretnej sprawy i w sposób istotny wpływać na ukształtowanie się sytuacji akcjonariusza spółki akcyjnej. Z punktu widzenia czasowego mogą być brane pod uwagę zarówno okoliczności, które istniały już w okresie podejmowania uchwały, jak i te, które tworzą stan pokrzywdzenia akcjonariusza po podjęciu uchwały, jako jej konsekwencja (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2013 r., I CSK 407/12). Stałe przeznaczanie zysku spółki akcyjnej na kapitał zapasowy i tym samym niewypłacanie dywidendy, może prowadzić do naruszania praw akcjonariusza mniejszościowego, który ma własne plany zagospodarowania dochodów, generowanych przez działalność spółki. Dlatego określony stan zależności faktycznej od decyzji walnego zgromadzenia spółki akcyjnej i powództwo oparte na podstawie art. 422 § 1 k.s.h. o uchylenie uchwały o przeznaczeniu zysku, staje się w rezultacie jedynym sposobem obrony akcjonariusza mniejszościowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2018 r., IV CSK 253/17).

Jak chodzi o zagadnienie sformułowane w pkt 3, to nie przystaje ono do okoliczności faktycznych sprawy. Z wiążących bowiem w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych Sądów *meriti* nie wynika, by pozwana spółka miała kłopoty finansowe, tak w zakresie konieczności kredytowania działalności, jak i zdolności kredytowej spółki. Z kolei zagadnienie 4 wykracza poza istotę sprawy, której przedmiotem nie jest wysokość wynagrodzenia członków organów spółki akcyjnej. Sąd drugiej instancji rozstrzygając powództwo jako jedną z wielu okoliczności miał na uwadze, iż osoby pełniące te funkcje są powiązane z większościowym

akcjonariuszem tej spółki i pobierają wysokie wynagrodzenia. Nie była to jednak okoliczność przesądzająca o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wywodzi z tego, iż zaskarżony wyrok oznacza dyktat mniejszościowego akcjonariusza nad znacząco większą liczbą innych akcjonariuszy, czyli akcjonariusza większościowego oraz innych niż akcjonariusz skarżący akcjonariuszy mniejszościowych, dysponujących znacząco większą liczbą akcji i głosów na walnym zgromadzeniu oraz oznacza, także faktyczne wyłączenie decyzyjnej roli walnego zgromadzenia w sprawie, która zgodnie z art. 395 § 2 pkt 2 k.s.h. należy do wyłącznej kompetencji tego organu, a nie pojedynczego akcjonariusza.

Strona powodowa zaskarżyła uchwałę walnego zgromadzenia pozwanej spółki o przeznaczeniu zysku netto za rok obrotowy 2014 w kwocie 1 679 701,67 zł na zwiększenie kapitału zapasowego.

Z wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych wynika, że kapitał zakładowy pozwanej spółki na dzień 21 maja 2015 r. wynosił 1 327 406 zł.

Pozwana spółka w latach 2009 - 2014 wypracowała zyski odpowiednio w kwotach: w 2009 r. - 2 252 781,81 zł, w 2010 r. - 5 627 967,99 zł, w 2011 r. - 7 547 686,86 zł, w 2012 r. - 3 645 189,83 zł, w 2013 r. - 3 268 612,37 zł i w 2014 r. - 1 679 701,67 zł, które w całości zostały przeznaczone na zwiększenie kapitału zapasowego, który już w 2010 r. wyniósł 27 754 000 zł, a na dzień 31 grudnia 2013 r. 44 667 535,51 zł. Z kolei aktywa spółki w dniu 31 grudnia 2003 r. wyniosły 18 190 594 zł, w tym aktywa trwale 7 974 340 zł, natomiast na 31 grudnia 2013 r. odpowiednio 79 491 921 zł i 60 824 746 zł. Wynagrodzenie zarządu i rady nadzorczej pozwanej spółki w 2014 r. wyniosło 1 681 852,35 zł.

W takim stanie faktycznym, mając na względzie przedstawione w pisemnych motywach wywody prawne Sądu drugiej instancji odniesione do tych ustaleń, brak jest podstaw do tezy, iż zaskarżony wyrok jest oczywiście nieprawidłowy w przedstawionym wyżej rozumieniu jako podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 8 pkt 22 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, j. t. Dz. U. z 2018 r., poz. 265, ze zm., w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniające rozporządzenie w opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1667).

kc

aj